

УДК 159.9:343.97

Щербак Тетяна Іванівна

кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології
Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка
e-mail: Shikolenko_T_I@mail.ru
ORCID: ID 0000–0002–7701–9450

**ОСОБЛИВОСТІ ТАКТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ФУТБОЛІСТІВ
В ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД СПОРТИВНОГО АМПЛУА**

У статті розглянуто основні властивості різновидів тактичного мислення футболістів. Визначено відмінності в основних показниках тактичного мислення у футболістів різних спортивних амплуа. Виявлено, що рівень прояву основних властивостей тактичного мислення у захисті істотно нижче, ніж у представників інших амплуа.

Ключові слова: тактичне мислення, тактика, спортивне амплуа, техніко-тактична підготовка.

Постановка проблеми. Рівень сучасного спорту, зокрема змагальна діяльність в сучасному футболі, ставить високі вимоги до спортсмена. Досягнення результату пов'язане з фізичними можливостями, особливостями інтелектуальної сфери спортсмена і, щонайперше, з тактичною підготовленістю та тактичним мисленням. Спортсмени повинні швидко і точно сприймати і розпізнавати виникаючі в ході гри ігрові ситуації, співвідносячи їх з наявним досвідом, приймати адекватні їм тактичні рішення і успішно реалізовувати їх через здійснення відповідних тактичних дій.

Тактичне мислення та проблема психологічних особливостей спортсменів із різними спортивними амплуа було предметом дослідження таких вітчизняних та зарубіжних учених, як: Б. О. Артеменко [1], А. Г. Базилевський [2], І. Д. Глазирін [3], Г. Л. Драндров [4], Л. О. Огороднікова [5], О. В. Родіонов [7], В. О. Супрунович [8], Л. С. Фролова [10], Ч. Філліпс [9] та інші.

Водночас проблема тактичного мислення футболістів в залежності від спортивного амплуа залишається недостатньо дослідженою. Наявні суперечності між потребою розвитку тактичного мислення футболістів та недостатністю розробленості даної проблематики.

Мета: дослідити психологічні особливості тактичного мислення футболістів в залежності від спортивного амплуа.

Тактичне мислення — це здатність на основі сприйняття й аналізу ситуації в якомога коротший час знайти оптимальний шлях вирішення тактичного завдання. Тактичне мислення в ігровій діяльності проявляється в умінні аналізувати, структурувати ігрову ситуацію й обирати найбільш ефективний спосіб розв'язання тактичних ігрових завдань через формування алгоритму рішення при жорстко лімітованому часі [3; 5; 8].

Особливістю тактичного мислення спортсмена є те, що воно ґрунтується на наочних чуттєвих образах і явищах; носить конкретний характер, протікає невідривно від моторних дій; обумовлене жорстким лімітом часу; самостійністю, гнучкістю. Розумове рішення гравцем тактичних завдань дуже тісно пов'язане з класифікацією і розпізнаванням ігрових ситуацій на основі розумових дій: аналізу, порівняння та узагальнення [3; 4; 7].

Проблема дослідження тактичного мислення футболістів складна у теоретичному плані, ще складніше її вимірювання. Складність дослідження та аналізу даного явища полягає в тому, що не існує єдиної методики для вивчення цього феномену. Ще одна особливість діагностики — показники індивідуальних особливостей тактичного мислення є надзвичайно різноманітними і виявляються в умовах ігрової діяльності, а тому вони не завжди мають вичерпний опис. При цьому кожна із запропонованих методик оцінює той чи інший аспект тактичного мислення, що уможливорює отримання комплексної, різнобічної оцінки психологічних особливостей розвитку тактичного мислення футболістів.

Основною метою дослідження було визначити особливості тактичного мислення футболістів в залежності від спортивного амплуа. У якості досліджуваних були задіяні 30 футболістів: 3 команди (по 10 чоловік у кожній) м. Охтирка, м. Ромни, Vancouver UBC. Виходячи з теоретичних положень та відповідно до визначених завдань нами було проведено дослідження та здійснено первинний аналіз отриманих даних.

Рівень базового типу мислення (предметного) у футболістів різного ігрового амплуа надав змогу визначити аналіз даних отриманих за шкалою «Предметне мислення» методики «Вивчення профілю мислення спортсменів».

Низький рівень предметного мислення було виявлено у 25% захисників та 33,4%. Достатньо високі показники були отримані в межах середнього рівня і наявні як у воротарів (50%), так і в захисників (62,5%), що вказує на достатній рівень засвоєння ними інформації саме через рухи; у нападників вони складають усього 10%, а у півзахисників — 16,6%. Високий рівень перетворення інформації за допомогою предметних дій та виконання операцій тільки послідовно характерний для 80% нападників та 50% півзахисників; що свідчить про найнижчі відсоткові показники у воротарів (33,4%) та захисників (12,5%).

Проведене дослідження дозволило констатувати наявність у більшості футболістів переважно середнього рівня символічного мислення, що свідчить про переважне засвоєння ними інформації за допомогою символів (таблиця).

Найвищі показники в межах низького рівня розвитку символічного мислення характерні як для захисників (25%), так і для півзахисників (33,4%). Кількість воротарів з низьким рівнем символічного мислення майже вдвічі менша за такий у півзахисників. Найвищі відсоткові значення показників символічного мислення в межах середнього рівня його розвиненості у воротарів (83,4%) та нападників (80%). Високий рівень символічного мислення був виявлений лише у захисників (12,5%) та у нападників (10%).

В ході аналізу показників логічного мислення футболістів з'ясовано, що низький рівень був виявлений у найвищому відсотковому значенні у воротарів (50%), що при грі у футбол може пояснюватись необхідністю для представників цього ігрового амплу розробки лише тактичних дій у захисті і відсутністю таких у нападі.

Таблиця

Показники символічного мислення у футболістів різного ігрового амплу

Спортивне амплу	Рівні		
	Низький	Середній	Високий
Воротарі	16,6%	83,4%	0
Захисники	25%	62,5%	12,5%
Нападники	10%	80%	10%
Півзахисники	33,4%	66,6%	0

Найбільш вираженим серед показників опитаних футболістів виявився середній рівень логічного мислення: у третини досліджених захисників та більше ніж у половини нападників й півзахисників. Тобто даним опитаним притаманне вміння виявляти загальні закономірності ігрових ситуацій, розв'язувати завдання, будувати теорії. І найбільші відсоткові значення високого рівня виявлені у воротарів (33,4%), це вказує на високе вміння опитаних знаходити обґрунтування багатьом ситуаціям і явищам, грамотно вибудовувати свої судження, виділяти важливе, відділяти його від другорядного, знаходити взаємозв'язки і робити висновки.

На базі отриманих кількісних даних можемо свідчити, що показники низького рівня образного мислення були виявлені лише у воротарів (50%) та у захисників (12,5%). Показники середнього рівня виявилися найвищими і були зафіксовані серед представників усіх амплу, це дає нам можливість констатувати, що практично всі опитані схильні до перетворення отриманої інформації за допомогою дій з образами і уявними картинами. Найбільша кількість футболістів з високим рівнем образного мислення серед нападників, отже представники цього ігрового амплу найповніше відтворюють різноманітність характеристик об'єкта, а також можуть встановлювати незвичні поєднання між предметами та їхніми властивостями.

Шкала «Креативність» дає змогу оцінити рівень креативності серед гравців різних амплу. Найвищі показники креативності зафіксовано в межах середнього рівня у представників всіх ігрових амплу: у захисників (62,5%), нападників (60%) та рівне відсоткове значення розподілилося серед воротарів та півзахисників: по 50%. Високо розвинена креативність характерна половині досліджених півзахисників і більше третини нападників, захисників та воротарів, що дає змогу говорити про прояв у цих футболістів конструктивних, нестандартних і творчих рішень важковирішуваних завдань. Низькі показники креативності були виявлені лише у воротарів (16,6%).

Отже, більшість досліджених футболістів мають достатньо високі показники по кожній із наведених шкал. Нападники та півзахисники мають найвищі показники предметного мислення, яке є невід'ємною частиною

успішності ігрової діяльності спортсмена. Символічне мислення простежувалося на високому рівні у захисників та нападників, що є показником здатності людини до перетворення отриманої інформації за допомогою правил маніпуляції із символами.

Здатність до прогнозування у футболістів різного ігрового амплуа досліджувалась нами за допомогою методики Л. А. Регуш. Більшості досліджуваних воротарів (50%) властивий середній рівень розвиненості «аналітичності» (за методикою «Здатність до прогнозування Л. А. Регуш»), це означає, що представники даного ігрового амплуа здатні теоретизувати та знаходити причинно-наслідкові зв'язки як між явищами, так і між більшістю дій в межах ігрових ситуацій.

Можемо констатувати, що низький рівень властивий половині досліджуваних, це означає, що ці гравці можуть сильно відволікатися на події минулого або майбутнього, не надаючи при цьому головного значення теперішньому. Високий рівень виявлений у 16,6% воротарів, це вказує на високу здатність орієнтуватися в навколишній реальності.

Більшість воротарів (83,4%) на середньому рівні виявляють вміння швидко реагувати, легко знаходити нові відмінні один від одного варіанти вирішення якої-небудь проблеми. Високий рівень було виявлено у невеликої кількості представників цього амплуа (16,6%), що дає нам можливість говорити про наявність у них умінь вільно розпоряджатися наявними ресурсами (матеріальні, інформаційні), виявляти закономірності, складати асоціативні зв'язки, вміти мислити і діяти в широкому діапазоні побачених можливостей.

За шкалою «перспективність» більшості футболістів-воротарів (83,4%) властивий середній рівень, для них характерна здатність конструювати будь-який відрізок майбутнього, з різним віддаленням від сьогодення.

Більшість показників рівня прогностичності захисників припадають на середній рівень, результати за кожною із наведених шкал розглянемо більш детально (рисунок).

«Загальна прогностичність» на середньому рівні виражена у 62,5% представників цього ігрового амплуа, отже цим опитаним притаманні психологічні особливості, які допомагають їм здійснювати успішну прогностичну діяльність. Показники низького рівня відсутні.

Дані, отримані за шкалою «Аналітичність», вказують на низьку здатність до аналізу оцінки кожного варіанту окремо, його плюсів та мінусів у 37,5% захисників. Показники середнього 50% та високого 12,5% рівнів доводять, що опитані володіють аналітичністю та здатні у повній мірі використовувати логіку при аналізі інформації та прийнятті різних рішень.

«Усвідомленість» дозволяє відчувати позитивно-емоційний стан незалежно від обставин. Низький рівень усвідомленості був виявлений у 35,7% опитаних захисників, що свідчить про низьку здатність керувати своїми думками. Людям із високим рівнем усвідомленості притаманні такі риси як: впевненість, рішучість, відкритість, серед опитаних високий рівень виявлений у 12,5% захисників, та 50% належить гравцям із середнім рівнем.

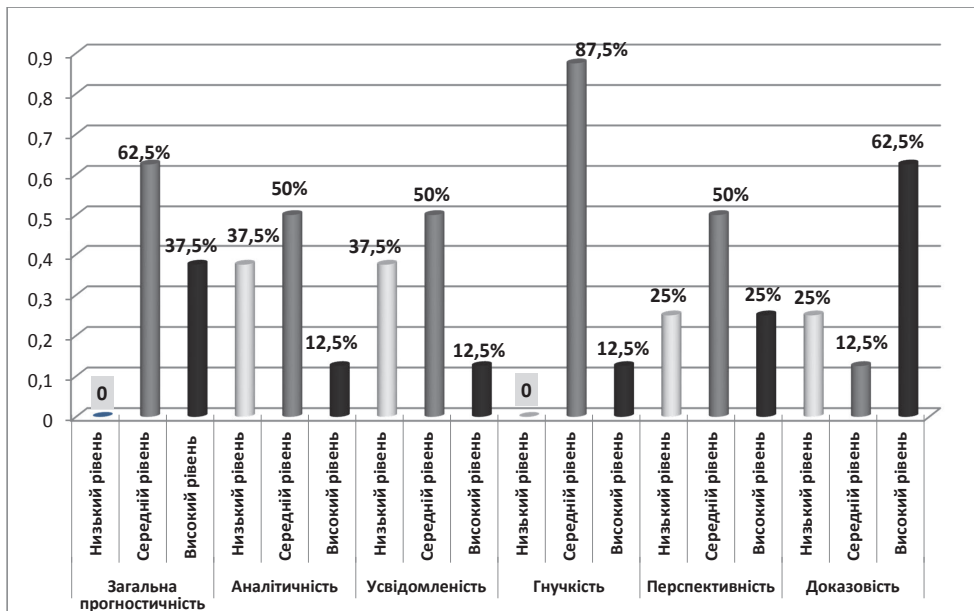

Рис. Показники рівня прогностичності та її складових у захисників

Вираженість показників середнього рівня за шкалою «Гнучкість» у 87,5% опитаних захисників та високого рівня у 12,5% говорить про їх вміння робити правильний вибір, знаходити нестандартні рішення у складних ситуаціях, так само і вирішувати власні протиріччя і внутрішньо-особистісні конфлікти. Більшості захисників (50%) властивий середній рівень **перспективності**, отже вони здатні до уявлень про власне майбутнє. Низький та високий рівні виявлені у чверті опитаних відповідно.

Високий рівень за шкалою «Доказовість» виявлено більше ніж у половини гравців, відтак вони володіють вмінням обґрунтовувати свої думки, встановлювати їх хибність чи істинність з допомогою інших міркувань. Середній рівень виявлений у 12,5% та низький у 25% захисників.

Більшості нападників властивий середній рівень за показником «Загальна прогностичність», це свідчить про те, що опитаним притаманні психологічні особливості, які допомагають їм здійснювати успішну прогностичну діяльність.

Серед досліджуваних футболістів середній та високий рівень аналітичності розподілилися у рівній пропорції по 50%, що дає нам змогу констатувати, що опитані нападники володіють вмінням розбивати інформацію на окремі складові та робити глибокий всебічний аналіз її складових. Показників низького рівня виявлено не було.

За шкалою усвідомленість половині нападників властивий середній рівень, який проявляється у здатності не відволікатися на події минулого або майбутнього, надаючи при цьому головне значення теперішньому.

Високий рівень гнучкості виявлений у 70% нападників, а отже вони можуть спрогнозувати не тільки всі можливі варіанти вирішення тієї чи іншої задачі, а так само і їх наслідки. Низького рівня виявлено не було. Середній рівень гнучкості наявний у 30% опитаних.

За шкалою перспективності більша половина нападників має високий рівень, отже ці гравці чітко уявляють своє майбутнє і себе у ньому, можуть легко прогнозувати можливі ігрові ситуації.

Показники за шкалою доказовість розділилися порівну по 50% кожний в межах середнього та високого рівнів, що вказує на здатність чітко висловлювати власні думки. Показників низького рівня виявлені не були.

Серед показників **загальної прогностичності** можемо бачити, що найвищі відсоткові значення визначилися в межах середнього рівня (66,7%), це свідчить про наявність вміння у півзахисників будувати прогнози як на майбутнє, так і на теперішній час. Показники низького рівня відсутні.

Більшості представників цього ігрового амплуа (66,7%) властивий середній рівень **аналітичності**; це означає, що такі люди можуть ефективніше та швидше вирішувати складні завдання та робити вірні логічні висновки. За даною шкалою показники високого рівня відсутні. Показники **усвідомленості** (середній рівень складає 66,7% та високий 33,4%) у зазначених гравців говорять про здатність усвідомлювати власні дії, вміння та звички.

Пошук нових шляхів вирішення завдань та питань, розвиток здатності міркувати над тим, що відбувається тут і зараз, у сьогоденні характеризує високу **гнучкість** мислення та проявляється на високому рівні у 66,7% опитаних та на середньому рівні у третини гравців. Опитані півзахисники середньою мірою піддають логічній перевірці істинність посилів та доводів, на що вказують результати за шкалою **доказовість**.

Показники **перспективності** розподілилися порівну між значеннями середнього та високого рівнів і склали по 50% кожен, це означає, що гравці бачать своє майбутнє, досягають поставлених цілей та будують плани зараз, а не відкладають їх на потім. Показники низького рівня перспективності відсутні.

За даними методики «**Вивчення пластичності — ригідності мислення**» (А. С. Лачинса) суттєвих відмінностей у відповідях опитаних футболістів не виявлено. Показники отриманого нами коефіцієнта ригідності знаходяться в межах норми від 0,5–1,0, це означає, що усі опитані нами футболісти володіють досить пластичним і гнучким мисленням, здатні легко та швидко переходити від одного виду діяльності до іншого.

За даними показників тактичного мислення за проведеними методиками у гравців таких спортивних амплуа, як захисники та нападники були виявлені достовірні відмінності ($Z = -2,374$) за шкалою предметне мислення, це свідчить що рівень предметного мислення яскравіше виражений у нападників, ніж у захисників, це пояснюється тим, що нападники краще засвоюють інформацію через рухи та володіють гарною руховою координацією.

Показники образного мислення виражені у більшій мірі у нападників ($Z = -2,069$), це характеризується високим зоровим сприйняттям дійсності, таке мислення дозволяє багатогранно і різноманітно відображати об'єктивну дійсність. Аналітичність у більшій мірі також виражена у нападників, ніж у захисників, це свідчить про наявність кількох варіантів вирішення поставлених завдань, які базуються на основі аналізу попередніх кроків.

Рівень гнучкості яскравіше проявляється у нападників ($Z = -2,799$), що є необхідним людині, для того щоб в будь-якій ситуації робити правильний вибір, знаходити нестандартні рішення складних ситуацій і так само вміти блискуче вирішувати власні протиріччя і внутрішньоособистісні конфлікти як у спортивному житті, так і у повсякденні.

Між показниками тактичного мислення у футболістів-захисників та футболістів-воротарів достовірних відмінностей за методиками: «Вивчення профілю мислення спортсменів», «Здатність до прогнозування» та «Вивчення пластичності — ригідності мислення» знайдено не було.

Достовірні відмінності було виявлено ($Z = -2,661$) за показником аналітичність у півзахисників та нападників. У нападників цей показник яскраво виражений, а отже вони можуть ефективніше і швидше вирішувати складні завдання (життєві, професійні та ін) та робити вірні, логічно обґрунтовані висновки навіть у разі браку відомостей. Рівень доказовості у футболістів-півзахисників, нижчий за рівень доказовості нападників ($Z = -2,263$), тому нападники схильні використовувати логічне мислення, у процесі якого з аргументів виводиться істинність тези.

Розглянемо показники психодіагностичних методик нападників та воротарів. За показниками образного мислення нами були отримані вищі результати у нападників ($Z = -2,468$), отже за його допомогою повніше відтворюється різноманітність характеристик об'єкта, відбувається встановлення незвичних поєднань предметів та їхніх властивостей. Загальна прогностичність на високому рівні також яскравіше проявляється у футболістів-нападників, ніж у футболістів-воротарів ($Z = -2,054$). Це свідчить про вміння будувати прогнози як на майбутнє, так і на теперішній час. Рівень аналітичності яскраво виражений у нападників ($Z = -2,309$), що дає їм змогу розбивати інформацію на окремі складові та робити всебічний аналіз цих складових, а також початкової інформації в цілому. Показники гнучкості мислення ($Z = -2,406$), та перспективність ($Z = -1,589$) виражені на високому рівні у нападників, що свідчить про можливість прогнозувати варіанти вирішення ігрової ситуації та її наслідки.

Висновки: футболісти з різним спортивним амплуа суттєво різняться особливостями тактичного мислення. Захисникам характерні: середній рівень предметного, символічного, логічного, образного мислення та креативності. Півзахисників характеризує високий рівень предметного мислення та креативності, середній рівень символічного, логічного та образного мислення. У нападників яскраво виражене предметне, образне мислення, середній рівень символічного, логічного мислення та креативності. Для воротарів характерними є: середній рівень предметного мислення, серед-

ній рівень символічного мислення, низький рівень логічного мислення, образне мислення розділене порівну між низьким та середнім рівнями, креативність на середньому рівні.

Перспективною виглядає дослідницька робота з вибору найбільш надійних і інформативних показників, що відображають рівень тактичного мислення за результатами вправ змагань.

Список використаних джерел і літератури

1. Артеменко Б. О. Значимість тактичної підготовленості волейболістів різного рівня майстерності у їх ігровій діяльності / Б. О. Артеменко // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання. — 2014. — №1. — С. 9–12.
2. Базилевський А. Г. Основи формування тактичного мислення у нападі юних баскетболістів / А. Г. Базилевський, І. Д. Глазирін // Молода спортивна наука України. — 2011. — Вип. 15, том 1. — С. 11–15.
3. Базилевський А. Методика контролю тактичного мислення баскетболістів / Андрій Базилевський, Іван Глазирін // Спортивний вісник Придніпров'я. — 2010. — № 2. — С. 214–216.
4. Драндров Г. Л. Тактическая подготовка юных футболистов на основе реализации принципа обобщения в обучении / Г. Л. Драндров, Р. В. Фаттахов, Ю. И. Краснов // Вестник Чувашского государственного педагогического университета имени И. Я. Яковлева. — 2011. — № 2 (70), ч. 2. — С. 86–91.
5. Огородникова Л. А. Тактическая одарённость как критерий спортивного отбора / Л. А. Огородникова // Психология. — 2008. — № 2 (55). — С. 71–75.
6. Регуш Л. А. Психология прогнозирования: успехи в познании будущего. — Санкт-Петербург : Речь, 2003. — 352 с.
7. Родионов А. В. Механизмы решения оперативно-тактических задач в игровых видах спорта / А. В. Родионов, О. П. Топышев, В. А. Усков // Теория и практика физической культуры. — 2002. — № 6. — С. 31–33.
8. Супрунович В. О. Формування тактичного мислення футболісток різного віку / В. О. Супрунович, І. Д. Глазирін // Спортивний вісник Придніпров'я. — 2010. — № 2. — С. 214–216.
9. Филлипс Ч. Логика и тактическое мышление. 50+50 задач для тренировки навыков успешного человека / Чарльз Филлипс ; [пер. с англ. Д. Куликова]. — М. : Эксмо, 2012. — 192 с.
10. Фролова Л. С. Ігрове і тактичне мислення гандболістів і їх тестування / Л. С. Фролова, О. О. Фролов, І. Д. Глазирін // Слобожанський вісник. — 2007. — №11. — С. 20–24.

REFERENCES

1. Artemenko, B. O. (2014). Znachymist taktychnoi pidhotovlenosti voleibolistiv riznoho rinvnia maisternosti u ikh ihrovii diialnosti [The significance of the tactical training of volleyball players of different skill levels in their game activity]. *Pedahohika, psykholohiia ta medyko-biologichni problemy fizychnoho vykhovannia — Pedagogy, psychology and medical-biological problems of physical education*, 1, 9–12 [in Ukrainian].
2. Bazylevskyi, A. H. & Hlazyrin, I. D. (2011). Osnovy formuvannia taktychnoho myslennia u napadi yunyk basketbolistiv [Bases of formation of tactical thinking of young basketball players in a fit]. *Moloda sportyvna nauka Ukrainy — Young sports science Ukraine*, 15, 11–15 [in Ukrainian].
3. Bazylevskyi, A. & Hlazyrin, I. (2010). Metodyka kontroliu taktychnoho myslennia basketbolistiv [Methods of controlling of basketball players tactical thinking]. *Sportyvnyi visnyk Prydniprovia*. — *Sports Bulletin of Dnieper*, 2, 214–216 [in Ukrainian].
4. Drandrov, G. L., Fattahov, R. V. & Krasnov, YU. I. (2011). Takticheskaya podgotovka yunyk futbolistov na osnove realizacii principa obobshcheniya v obuchenii. [The tactical training of

- young football players on the basis of the implementation of the principle of generalization in training]. *Vestnik Chuvashskogo gosudarstvennogo pedagogicheskogo universiteta imeni I. YA. Yakovleva*. — *Chuvash State Pedagogical University named after Yakovleva I. J.*, 2 (70), 86–91 [in Russian].
5. Ogorodnikova, L. A. (2008). Takticheskaya odaryonnost' kak kriterij sportivnogo otbora. [Tactical giftedness as a criterion for the sports selection]. *Psihologiy*. — *Psychology*, 2 (55), 71–75 [in Russian].
 6. Regush, L. A. (2003) *Psihologiya prognozirovaniya: uspekhi v poznanii budushchego*. [Forecasting Psychology: advances in knowledge of the future]. Saint Petersburg : speech [in Russian].
 7. Rodionov, A. V., Topyshev, & O. P. Uskov, V. A. (2002). Mekhanizmy resheniya operativno-takticheskikh zadach v igrovyyh vidah sporta. [Mechanisms of solving a tactical problems in team sports]. *Teoriya i praktika fizicheskoy kul'tur*. — *Theory and Practice of Physical Culture*, 6, 31–33 [in Russian].
 8. Suprunovych, V. O. & Hlazyrin, I. D. (2010). Formuvannia taktychnoho myslennia futbolistok riznoho viku [Formation of a tactical thinking of players of all ages]. *Sportyvnyi visnyk Prydniprovia*. — *Sports Bulletin of Dnieper*, 2, 214–216.
 9. Phillips, CH. *Logic and tactical thinking. 50 + 50 objectives for the training skills of a successful person* (D. Kulikova, Trans.). Moscow [in Russian].
 10. Frolova, L. S., Frolov, O. O. & Hlazyrin, I. D. (2007). Ihrove i taktychne myslennia handbolistiv i yikh testuvannia [Tactical and playing thinking of handball players and their testing]. *Slobozhansky visny*. — *Slobozhansky Journal*, 11, 20–2 [in Ukrainian].

Щербак Татьяна Ивановна

кандидат психологических наук, доцент кафедры практической психологии Сумского государственного педагогического университета имени А. С. Макаренко

ОСОБЕННОСТИ ТАКТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ ФУТБОЛИСТОВ В ЗАВИСИМОСТИ ОТ СПОРТИВНОГО АМПЛУА

Резюме

В статье рассмотрены основные свойства разновидностей тактического мышления футболистов. Определены различия в основных показателях тактического мышления у футболистов различных спортивных амплуа. Выявлено, что уровень проявления основных свойств тактического мышления в защите существенно ниже чем у представителей других амплуа.

Ключевые слова: тактическое мышление, тактика, спортивное амплуа, технико-тактическая подготовка.

Shcherbak Tetyana Ivanivna

Candidate of Psychological Science, Assistant Professor of the Department of Practical Psychology, Sumy state pedagogical university named by A. S. Makarenko, Sumy, Ukraine

PARTICULARITIES OF TACTICAL THINKING OF FOOTBALL PLAYERS IN THE RELATION TO SPORT ROLES

Abstract

The article of Shcherbak T. I. is devoted to identifying the basic psychological peculiarities of the tactical thinking of football players. It highlights the importance of studying the tactical thinking of football players in the relation to sport roles: defender, midfielder, goalkeeper, striker.

Particular attention is given by the author to peculiarities of the tactical thinking: visual-figurative, operational and situational thinking, speed, flexibility, commitment, independence, depth, breadth, critical thinking; characterized by improvisation, probability of resolving.

Well-developed objective thinking and creativity, prospect have been identified in midfielders. Forward typical substantive and creative thinking, analyticity, flexibility evidence. Goalkeepers have been characterized as players who have well-developed objective, symbolic thinking and creativity, predictability and general analyticity. Well-developed objective, symbolic, logical thinking, analyticity, awareness, flexibility, predictability and evidence have been stated as defender's characteristics of tactical thinking. The highest level of tactical thinking has been ascertained available to attacking players.

Key words: tactical thinking, strategy, sports role, technical and tactical training.

Стаття надійшла до редакції 27.10.2016